

PROGRAMACIÓ GENERAL

MATÈRIA: GEOGRAFIA

NIVELL: 2n BATXILLERAT

DEPARTAMENT: GEOGRAFIA I HISTÒRIA

CURS ESCOLAR: 2023-2024

ÍNDEX

1.- INTRODUCCIÓ.....	1
1.1 JUSTIFICACIÓ.....	1
1.2 CONTEXT DEL CENTRE.....	2
1.3 MARC NORMATIU.....	4
2.- COMPETÈNCIES CLAU.....	4
3.- OBJECTIUS GENERALS DE L'ETAPA I COMPETÈNCIES CLAU.....	5
4.- PERFIL D'EIXIDA.....	6
5.- SABERS BÀSICS.....	7
6.- CRITERIS D'AVUACIÓ.....	9
7.- PROPOSTA PEDAGÒGICA. DISSENY DE SITUACIONS D'APRENTATGE.....	13
7.1 TEMPORALITZACIÓ I PROPOSTA PEDAGÒGICA DE LES SITUACIONS D'APRENTATGE.....	21
8.- METODOLOGIA I ESTRATÈGIES PEDAGÒGIQUES.....	35
8.1- METODOLOGIA GENERAL ESPECÍFICA. RECURSOS DIDÀCTICS I ORGANITZATIUS.....	35
8.2 ACTIVITATS I ESTRATÈGIES D'ENSENYANÇA I APRENTATGE.....	37
9.- INSTRUMENTS D'AVUACIÓ.....	40
9.1 CRITERIS DE QUALIFICACIÓ.....	43
10.- MESURES DE RESPOSTA EDUCATIVA PER A LA INCLUSIÓ. NIVELL III i NIVELL IV.....	43
10.1 CRITERIS PER A L'ELABORACIÓ D'ADAPTACIONS CURRICULARS N O SIGNIFICATIVES.....	46
11.- ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES I EXTRAESCOLARS.....	46

1.- INTRODUCCIÓ.

La vida en societat, la percepció i anàlisi crítica del món actual, complex, plural i canviant, a conseqüència de l'acció humana, social o individual, a través del temps i de l'espai, constitueixen l'objecte principal dels aprenentatges de Geografia i Història. Aquesta matèria, basada en dues disciplines de gran tradició acadèmica, continua el desenvolupament competencial de Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural d'Educació Primària i implica, en aquesta etapa educativa en la qual l'alumnat arriba a l'adolescència, més participació progressiva en aquesta societat, la conformació de la seua identitat individual i social, així com la preparació per a l'exercici de la ciutadania i l'adquisició dels compromisos ètics que comporta. El nostre present afronta reptes com garantir la sostenibilitat del planeta, la globalització i l'increment de les desigualtats, sobre els quals els futurs ciutadans han de ser conscients per a prendre decisions basades en els coneixements històrics i geogràfics i l'esperit crític.

En l'etapa del Batxillerat, la nostra matèria es subdivideix en altres més enfocades cap als ensenyaments superiors, doncs cal no oblidar que és aquesta una etapa preparatòria i de transició entre els ensenyaments obligatoris i l'ensenyament universitari, donant a més profunditat i continuïtat als coneixements i competències assolides durant l'etapa de l'ESO.

Conèixer els condicionants històrics del món present, així com els problemes i reptes globals de les societats humanes contemporànies, és indispensable perquè l'alumnat es situe al món, adquirisca consciència dels seus drets i obligacions, i es comprometa amb l'exercici d'una ciutadania activa i responsable enfront dels reptes i desafiaments del segle XXI.

1.1 JUSTIFICACIÓ.

A dia de hui, l'entramat curricular en el qual es veu emmarcada la programació didàctica és ampli i complex, però correspon al professorat elaborar-la a partir de les directrius que se'ns estableixen des dels nivells superiors. És la nostra tasca com a professionals de l'educació desenvolupar el currículum mitjançant un projecte sobre el que treballarem durant tot el curs. Per tal d'elaborar-la, al departament de Geografia i Història tindrem en compte les variables cultural i didàctica: la primera aporta uns continguts passats, presents i unes projeccions de futur, mentre que per a la segona sintetitzarem els conceptes, mètodes i fonts existents a la disciplina per donar forma a un mètode propi enfocat en la realitat sociocultural, econòmica i acadèmica del nostre alumnat, sobre el que treballarem amb entusiasme i convicció.

Ens sembla important recordar els quatre nivells que componen l'entramat curricular espanyol: al primer nivell trobem els òrgans que dissenyen el currículum bàsic: l'Estat (Reial Decret 243/2022) i, en segon pla, les CCAA (Decret 108/2022 a la Comunitat Valenciana); els centres conformen el segon

nivell, aplicant el currículum mitjançant el Pla Curricular del Centre, en el que s'inclouen el Projecte Educatiu del Centre (PEC) i la Programació General Anual (PGA); el tercer nivell correspon al professorat, qui desenvolupa la seua programació d'aula a través de les unitats didàctiques que dissenya, ara anomenades Situacions d'Aprenentatge; el quart nivell inclou les personalitzacions de la programació per a alumnes concrets que necessiten d'adaptacions curriculars i/o plans de treball personalitzats per seguir el procés d'aprenentatge amb garanties d'èxit.

En definitiva, programar en el context educatiu i pedagògic significa concretar i organitzar les intencions educatives generals en propostes didàctiques específiques que permeten als alumnes arribar als objectius previstos. Amb això es pretén facilitar la planificació, desenvolupament i avaluació del procés d'ensenyament-aprenentatge.

L'objectiu global educatiu es podria concretar en paraules del filòsof José Antonio Marina en ajudar a formar persones autònomes, amb capacitat de prendre bones decisions, aprendre amb eficàcia, gestionar les emocions i conviure adequadament.

1.2 CONTEXT DEL CENTRE.

El nostre institut **IES ELS ÉVOLS** es troba en el municipi de **l'Alcúdia**, en el centre de la comarca de la Ribera Alta a 8 quilòmetres d'Alzira, la capital comarcal, i a 33 de València, capital de la província i de la comunitat autònoma. Limita al nord amb els termes municipals de Carlet i Benimodo, per l'est amb Guadassuar, pel sud amb Guadassuar i Massalavés i per l'oest amb Tous i Guadassuar. La localitat està ben comunicada, prop del casc urbà transcorre l'A-7 Autovia del Mediterrani i a més és lloc de pas de la línia de ferrocarril de via estreta que uneix Castelló de la Ribera amb València.

L'Alcúdia, segons dades de l'Institut Nacional d'Estadística de l'1 de gener de 2022, comptava amb 12.176 habitants, 6.179 dones i 5.997 homes. La piràmide de població s'ajusta a la vigent en la resta de l'Estat i evidencia trets propis de les societats desenvolupades: elevada esperança de vida, caiguda de la natalitat i envelliment de la població, amb un percentatge de població major de 65 anys del 17,86% de la població total. El saldo migratori és positiu i la presència de població estrangera és important, el 10,92 % dels residents han nascut en l'estranger i el col·lectiu més important és el dels nascuts al Marroc, el 32,3% dels residents forans. Aquesta diversitat cultural és evident en tots els àmbits de la vida local i especialment en els centres educatius.

En el pla econòmic cal destacar el cultiu del caqui de la varietat "roig brillant", que ha suposat un gran impuls per a l'activitat agrària local des de la dècada dels 90. Gran part de la collita és comercialitzada per la cooperativa CANSO, pulmó econòmic local i amb una gran vocació exportadora. Al costat de la

cooperativa destacaria en la comercialització de cítrics l'empresa privada CAÑAMÁS originaria d'Oliva i una de les grans empreses d'exportació de fruites i hortalisses de la Comunitat Valenciana. No obstant açò, l'activitat econòmica més rellevant és la indústria, amb una important empresa del sector mecànic com és ISTOBAL, empreses del sector de transformació de productes metàl·lics com MIPESA, IMECAL, METALCUDIA o del sector de l'alimentació com a PA I ARROP, sense oblidar ULTRACONGELADOS DE LA RIBERA, hereva de l'antiga FRUDESA, que encara que es localitza en la veïna Benimodo compta amb aproximadament 250 treballadors, molts d'ells de l'Alcúdia, emplaçament originari d'aquesta empresa ara propietat de capital belga. El nostre institut, IES ELS ÉVOLS, és un centre públic d'ensenyament en valencià obert a tot l'alumnat, independentment de les seues creences, raça i sexe o altres característiques. L'oferta educativa del nostre centre contempla totes les etapes de l'Educació Secundària Obligatoria, incloent un Programa de Diversificació Curricular a tercer (PDC1) i a quart (PDC2). A més s'imparteixen dos programes de Formació Professional Bàsica (Fabricació i Muntatge i Administració) i Batxillerat en les modalitats de Ciències i Humanitats i Ciències Socials.

El centre compta amb aproximadament 70 professors i més de 500 alumnes. Pel que fa a l'alumnat s'aglutina majoritàriament a l'ESO i es pot contemplar la diversitat abans esmentada, amb xiquetes i xiquets d'origen estranger on predominen els procedents del Marroc. La integració d'aquests alumnes es bona en termes generals.

L'estil educatiu del nostre centre es basa en la participació democràtica de la comunitat educativa des de tots els sectors, tant de l'alumnat, pares/mares, professorat, personal administratiu i de serveis presents en el Consell Escolar. També una prioritat del nostre projecte és fer visible el centre en la vida local, participar en activitats organitzades pel l'ajuntament i altres institucions, crear valors socials, capital social, implicar al nostre alumnat en la millora del seu municipi.

En aquesta contextualització caldria realitzar una breu descripció de la societat on estem immersos. Una societat marcada per la hipertròfia del mercat, on l'excés de producció genera desitjos continus que cal satisfer de manera compulsiva i encadenada. La moda dels desitjos efímers, urgents ha contagiats al nostre món afectiu i ha generat personalitats capritxoses que suporten molt malament l'ajornament de la satisfacció i la frustració, xicotets tirans o emperadors, maquetes que no accepten un no per resposta, que no mostren cap interès pel la cultura i que es rebel·len contra normes bàsiques de convivència. L'ús excessiu dels dispositius mòbils, les aplicacions digitals i, recentment, els programes d'IA dificulten sobre manera la nostra tasca docent, fent que el repte educatiu siga, any rere any, majúscul, però també motivador.

1.3 MARC NORMATIU.

Per a elaborar aquesta programació didàctica ens basem en la normativa estatal i autonòmica vigent que regula el desenvolupament del currículum de l'Educació Secundària, així com aquella que regula tots els aspectes referents al correcte desenvolupament del procés d'ensenyament-aprenentatge. Destacar, com a marc normatiu base estatal, la Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació. Pel que fa al desenvolupament del currículum del Batxillerat, a nivell estatal ens atendrem a les especificacions del Reial Decret 243/2022, de 5 d'abril, pel qual s'estableix l'ordenació i els ensenyaments mínims del Batxillerat.

A nivell autonòmic, la normativa estatal i el currículum es despleguen a través del Decret 108/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'estableix l'ordenació i el currículum del Batxillerat.

Respecte a l'organització del curs acadèmic i la distribució i temporització dels sabers bàsics i les competències específiques de la matèria, treballats a través de les diverses situacions d'aprenentatge dissenyades per a cada nivell, ens atendrem a les instruccions que es donen, cada curs, a la coneguda com "Ordre d'Inici de Curs", corresponent a cada curs educatiu.

2.- COMPETÈNCIES CLAU.

Les competències clau que es recullen en el Perfil d'eixida són l'adaptació al sistema educatiu espanyol de les competències clau establides en la citada Recomanació del Consell de la Unió Europea. Aquesta adaptació respon a la necessitat de vincular aquestes competències amb els reptes i desafiaments del segle XXI, amb els principis i fins del sistema educatiu establerts en la LOE i amb el context escolar, ja que la Recomanació del Consell de la Unió Europea, de 22 de maig de 2018, es refereix a l'aprenentatge permanent que ha de produir-se al llarg de tota la vida, mentre que el Perfil remet a un moment precís i limitat del desenvolupament personal, social i formatiu de l'alumnat: l'etapa de l'ensenyament bàsic.

Amb caràcter general, ha d'entendre's que la consecució de les competències i els objectius previstos en la LOMLOE per a les diferents etapes educatives esta vinculada a l'adquisició i al desenvolupament de les competències clau recollides en aquest Perfil d'eixida, i que són les següents:

- Competència en comunicació lingüística.
- Competència plurilingüe.
- Competència matemàtica i competència en ciència, tecnologia i enginyeria.
- Competència digital.
- Competència personal, social i d'aprendre a aprendre.
- Competència ciutadana.

- Competència emprenedora.
- Competència en consciència i expressió culturals.

3.- OBJECTIUS GENERALS DE L'ETAPA I COMPETÈNCIES CLAU.

D'acord amb el que estableix l'article 7 del Reial decret 243/2022, el Batxillerat ha de contribuir a desenvolupar en l'alumnat les capacitats que els permeten:

- a) Exercir la ciutadania democràtica, des d'una perspectiva global, i adquirir una consciència cívica responsable, inspirada pels valors de la Constitució Espanyola, així com pels drets humans, que fomenti la corresponsabilitat en la construcció d'una societat justa i equitativa.
- b) Consolidar una maduresa personal, afectiu-sexual i social que els permeta actuar de manera respectuosa, responsable i autònoma i desenvolupar el seu esperit crític. Preveure, detectar i resoldre pacíficament els conflictes personals, familiars i socials, així com les possibles situacions de violència.
- c) Fomentar la igualtat efectiva de drets i oportunitats de dones i homes, analitzar i valorar críticament les desigualtats existents, així com el reconeixement i ensenyament del paper de les dones en la història i impulsar la igualtat real i la no discriminació per raó de naixement, sexe, origen racial o ètnic, discapacitat, edat, malaltia, religió o creences, orientació sexual o identitat de gènere o qualsevol altra condició o circumstància personal o social.
- d) Afermar els hàbits de lectura, estudi i disciplina, com a condicions necessàries per a l'eficaç aprofitament de l'aprenentatge, i com a mitja de desenvolupament personal.
- e) Dominar, tant en la seua expressió oral com escrita, la llengua castellana i, en el seu cas, la llengua cooficial de la seua comunitat autònoma.
- f) Expressar-se amb fluïdesa i correcció en una o més llengües estrangeres.
- g) Utilitzar amb solvència i responsabilitat les tecnologies de la informació i la comunicació.
- h) Conèixer i valorar críticament les realitats del món contemporani, els seus antecedents històrics i els principals factors de la seua evolució. Participar de manera solidària en el desenvolupament i millora del seu entorn social.
- i) Accedir als coneixements científics i tecnològics fonamentals i dominar les habilitats bàsiques pròpies de la modalitat triada.
- j) Comprendre els elements i procediments fonamentals de la investigació i dels mètodes científics.
- k) Conèixer i valorar de manera crítica la contribució de
- l) ciència i la tecnologia en el canvi de les condicions de vida, així com afermar la sensibilitat i el respecte cap al medi ambient.
- m) Afermar l'esperit emprenedor amb actituds de creativitat, flexibilitat, iniciativa, treball en equip, confiança en un mateix i sentit crític.

- n) Desenvolupar la sensibilitat artística i literària, així com el criteri estètic, com a fonts de formació i enriquiment cultural.
- o) Utilitzar l'educació física i l'esport per a afavorir el desenvolupament personal i social. Aferrar els hàbits d'activitats físicoesportives per a afavorir el benestar físic i mental, així com medie de desenvolupament personal i social.
- p) Aferrar actituds de respecte i prevenció en l'àmbit de la mobilitat segura i saludable.
- q) Fomentar una actitud responsable i compromesa en la lluita contra el canvi climàtic i en la defensa del desenvolupament sostenible.

4.- PERFIL D'EIXIDA.

El Perfil d'eixida de l'alumnat al final de l'ensenyament bàsic és l'eina en la qual es concreten els principis i els fins del sistema educatiu espanyol referits a aquest període. El Perfil identifica i defineix, en connexió amb els reptes del segle XXI, les competències clau que s'espera que els alumnes i alumnes hagen desenvolupat en completar aquesta fase del seu itinerari formatiu.

El Perfil d'eixida és únic i el mateix per a tot l'estat. És la pedra angular de tot el currículum, la matriu que cohesiona i cap a on convergeixen els objectius de les diferents etapes que constitueixen l'ensenyament bàsic. Es concep, per tant, com l'element que ha de fonamentar les decisions curriculars, així com les estratègies i les orientacions metodològiques en la pràctica lectiva. Ha de ser, a més, el fonament de l'aprenentatge permanent i el referent de l'avaluació interna i externa dels aprenentatges de l'alumnat, en particular quant a la presa de decisions sobre promoció entre els diferents cursos, així com a l'obtenció del títol de Graduat en Educació Secundària Obligatòria.

El referent de partida per a definir les competències recollides en el perfil d'eixida ha sigut la Recomanació del Consell de la Unió Europea, de 22 de maig de 2018, relativa a les competències clau per a l'aprenentatge permanent.

Es vol garantir que tot alumne o alumna que supere amb èxit l'ensenyament bàsic i, per tant, assolisca el Perfil d'eixida, sàpiga activar els aprenentatges adquirits per a respondre als principals desafiaments als quals haurà de fer front al llarg de la seua vida:

- Desenvolupar una actitud responsable a partir de la presa de consciència de la degradació del medi ambient i del maltractament animal basada en el coneixement de les causes que els provoquen, agreugen o milloren, des d'una visió sistèmica, tant local com global.
- Identificar els diferents aspectes relacionats amb el consum responsable, valorant les seues repercussions sobre el bé individual i el comú, jutjant críticament les necessitats i els excessos i exercint un control social enfront de la vulneració dels seus drets.
- Desenvolupar estils de vida saludable a partir de la comprensió del

funcionament de l'organisme i la reflexió crítica sobre els factors interns i externs que incideixen en ella, assumint la responsabilitat personal i social en la cura pròpia i en la cura de les altres persones, així com en la promoció de la salut pública.

- Desenvolupar un esperit crític, empàtic i proactiu per a detectar situacions de iniquitat i exclusió a partir de la comprensió de les causes complexes que les originen.
- Entendre els conflictes com a elements connaturals a la vida en societat que han de resoldre's de manera pacífica.
- Analitzar de manera crítica i aprofitar les oportunitats de tota classe que ofereix la societat actual, en particular les de la cultura en l'era digital, avaluant-ne els beneficis i els riscos i fent un ús ètic i responsable que contribueixca a la millora de la qualitat de vida personal i col·lectiva.
- Acceptar la incertesa com una oportunitat per a articular respostes més creatives, aprenent a gestionar l'ansietat que pot portar aparellada.
- Cooperar i conviure en societats obertes i canviants, valorant la diversitat personal i cultural com a font de riquesa i interessant-se per altres llengües i cultures.
- Sentir-se part d'un projecte col·lectiu, tant en l'àmbit local com en el global, desenvolupant empatia i generositat.
- Desenvolupar les habilitats que li permeten continuar aprenent al llarg de la vida, des de la confiança en el coneixement com a motor del desenvolupament i la valoració crítica dels riscos i beneficis d'aquest últim.

Amb els coneixements i assoliments competencials treballats a la nostra matèria es contribuirà a desenvolupar, completar i consolidar de manera integral el perfil d'eixida que l'alumnat haja assolit al finalitzar els estudis d'ESO.

5.- SABERS BÀSICS.

La Geografia és la ciència de l'espai, de la localització i de la distribució de fets i processos d'interacció dels grups humans i el medi ambient. La matèria Geografia de segon de Batxillerat se centra en Espanya com a espai geogràfic específic i integrant de la globalitat planetària. Les competències específiques de la matèria responen a reptes fonamentals del segle XXI, com són el respecte al medi ambient, el compromís ciutadà, la valoració de la diversitat des de la perspectiva de la disciplina científica de l'espai i la confiança en el coneixement com a motor de desenvolupament.

Així doncs, l'adquisició i el desenvolupament de les competències específiques de la matèria requereixen de sabers bàsics relacionats amb els continguts de la Geografia vinculats als reptes del segle XXI, a les destreses socials i al compromís ètic amb una ciutadania universal crítica. Els criteris de selecció d'aquests sabers bàsics es fonamenten en la relació i continuïtat amb l'impartit en la matèria de Geografia i Història en la Secundària Obligatoria. A partir d'ací, s'han prioritzat, d'una banda, aquells sabers que aprofundeixen en els processos d'interacció entre la societat espanyola i el medi ambient, així com en les

consegüents repercussions espacials i les possibles solucions. D'altra banda, la selecció s'ha orientat a aquells sabers que manifesten les connexions entre les diferents escales d'anàlisi, especialment entre Espanya, Europa i la globalitat.

Atés que el desenvolupament i adquisició de les competències específiques implica l'aprenentatge de sabers de diferent tipus, s'han inclòs sabers factuais, conceptuals i teòrics, procedimentals i axiològics, organitzats d'acord amb criteris disciplinaris. D'aquesta forma, els sabers s'agrupen en cinc blocs:

BLOC 1: MÈTODES I TÈCNIQUES DE GEOGRAFIA.

- 1.- Mètodes i tècniques d'identificació i explicació causal de localitzacions, distribucions espacials de fenòmens i anàlisi de conseqüències.
- 2.- Estratègies i tècniques de cerca, obtenció i selecció d'informació rellevant per al coneixement geogràfic: observació directa, fonts cartogràfiques, estadístiques, visuals, bibliogràfiques i procedents de les tecnologies d'informació geogràfica (TIG).
- 3.- Interpretació i aplicació de la informació cartogràfica.
- 4.- Elaboració i interpretació de gràfiques i taules estadístiques.

BLOC 2: MEDI FÍSIC D'ESPANYA.

- 5.- La diversitat geomorfològica d'Espanya. Localització i distribució dels grans conjunts de relleu.
- 6.- Diversitat climàtica a Espanya. La xarxa hídrica d'Espanya.
- 7.- Caracterització de les grans regions naturals d'Espanya. Sòls i biodiversitat.
- 8.- L'impacte de les activitats humanes sobre els recursos i la biodiversitat. La gestió de l'aigua.
- 9.- Prevenció de riscos naturals (incendis, inundacions, espècies invasores).
- 10.- El principi de sostenibilitat. Les polítiques mediambientals a Espanya i la Unió Europea.
- 11.- Els espais protegits (el patrimoni natural i cultural).

BLOC 3: ESPANYA: TERRITORI I SOCIETAT.

- 12.- Els espais rurals: Identificació dels paisatges agraris. Transformacions de les activitats agropecuàries: pràctiques sostenibles i insostenibles. La política agrària comuna en el desenvolupament rural i sostenibilitat.
- 13.- Els recursos marins: pesca i aquicultura. La política pesquera comuna.
- 14.- Els espais industrials: transformacions en les activitats industrials i els paisatges: matèries primeres i fonts d'energia.

15.- El procés d'industrialització espanyol. Les regions industrials espanyoles. Les polítiques de desenvolupament industrial espanyoles i europees.

16.- Els espais terciaritzats: heterogeneïtat i desigual impacte territorial. La incidència en la vertebració territorial dels transports i les comunicacions.

17.- Els espais turístics: factors, regions i impacte.

18.- Globalització i diversitat: els processos de mundialització i l'increment de les desigualtats territorials.

19.- Espanya en el context geopolític mundial i el seu compromís amb els objectius de desenvolupament sostenible.

20.- Localització d'estats europeus. Contrastos físics i socioeconòmics. Desequilibris territorials i polítiques de cohesió europees.

21.- Gestió i ordenació del territori nacional. Polítiques de cohesió i desenvolupament regional.

BLOC 4: ESPANYA A EUROPA I EL MÓN.

22.- Globalització i diversitat: els processos de mundialització i l'increment de les desigualtats territorials.

23.- Espanya en el context geopolític mundial i el seu compromís amb els objectius de desenvolupament sostenible.

24.- Localització d'estats europeus. Contrastos físics i socioeconòmics. Desequilibris territorials i polítiques de cohesió europees.

25.- Gestió i ordenació del territori nacional. Polítiques de cohesió i desenvolupament regional.

BLOC 5: VALORS CÍVICS I COMPROMÍS CIUTADÀ.

26.- Pautes de consum responsable en l'ús dels recursos.

27.- Mesures de preservació i sostenibilitat del medi ambient.

28.- La ciutadania global i la relació amb els principis de l'uropeisme.

29.- La importància de les institucions internacionals i la cultura de la pau.

6.- CRITERIS D'AVUACIÓ.

L'avaluació de les competències específiques es realitza mitjançant els criteris d'avaluació que permeten valorar de manera apropiada el nivell de desenvolupament competencial aconseguït per l'alumnat, tant quant als processos com als resultats. En conseqüència, és aconsellable utilitzar més d'una mena d'instrument d'avaluació, especialment incorporant els que no siguin exclusivament unidireccionals i que afavorisquen la implicació de l'alumnat en el seu propi procés d'aprenentatge.

Per al nivell que ens ocupa, els criteris d'avaluació, segons cada competència específica, són els següents:

- **COMPETÈNCIA ESPECÍFICA CE1.** Analitzar mitjançant mètodes i tècniques geogràfiques les principals repercussions territorials relatives als reptes ecosocials més importants que afronta Espanya, i contrastar-los amb els discursos oficials o no oficials que els aborden, identificant patrons i hàbits de consum insostenibles que deteriorenen l'espai geogràfic, i defensant l'ús social responsable dels recursos.

1.1 Identificar, descriure i analitzar mitjançant mètodes i tècniques de la Geografia les principals repercussions territorials relatives als reptes ecosocials més importants que afronta Espanya.

1.2 Contrastar els discursos oficials i no oficials que aborden les principals repercussions territorials relatives a reptes ecosocials més importants que afronta Espanya amb el resultat d'anàlisis geogràfiques

1.3 Identificar patrons i hàbits de consum insostenibles que deteriorenen de manera significativa l'espai geogràfic espanyol, utilitzant procediments i dades geogràfiques.

1.4 Utilitzar arguments en defensa de l'ús social sostenible i responsable dels recursos, basant-se en procediments i dades geogràfiques

- **COMPETÈNCIA ESPECÍFICA CE2.** Explicar l'espai geogràfic com a sistema a partir de l'anàlisi de fonts d'informació visuals, contrastant els paisatges naturals respecte dels humanitzats i argumentant la necessitat de la sostenibilitat com a principi ineludible en les interaccions entre els grups humans i el medi ambient.

2.1 Descriure i explicar l'espai geogràfic com a sistema format de subsistemes interrelacionats a partir de l'anàlisi de fonts d'informació visuals.

2.2 Identificar i comparar paisatges naturals i humanitzats, indicant les principals diferències existents entre els dos a partir de l'anàlisi de fonts d'informació visuals.

2.3 Explicar les repercussions en l'espai geogràfic de l'acció antròpica a partir del contrast entre paisatge humanitzat i paisatge natural.

2.4 Argumentar la necessitat de la sostenibilitat com a principi ineludible en les interaccions entre els grups humans i el medi ambient.

- **COMPETÈNCIA ESPECÍFICA CE3.** Descriure la diversitat natural d'Espanya i confrontar-la amb el context europeu, a través de les característiques distintives del relleu, clima, hidrografia i biodiversitat.

3.1 Localitzar i identificar en mapes les principals regions naturals d'Espanya, geomorfològiques i bioclimàtiques d'Espanya i Europa

3.2 Descriure sintèticament la diversitat de les regions naturals d'Espanya a través de les característiques més destacades de relleu, clima, hidrografia i biodiversitat.

3.3 Descriure sintèticament la diversitat natural de les principals regions naturals d'Europa a través de les característiques més destacades de relleu, clima, hidrografia i biodiversitat.

3.4 Confrontar les característiques de relleu, clima, hidrografia i biodiversitat de les regions naturals d'Espanya amb les del context europeu.

- **COMPETÈNCIA ESPECÍFICA CE4.** Localitzar i delimitar l'escala de fenòmens físics i humans de diferent tipus, utilitzant mètodes i tècniques de la Geografia, especialment les tecnologies de la informació geogràfica (TIG), així com de ciències afins, en l'anàlisi de l'espai geogràfic i en propostes d'actuació territorial.

4.1 Localitzar fenòmens físics i humans de diferent tipus, utilitzant mètodes i tècniques de la Geografia, especialment les tecnologies de la informació geogràfica (TIG), i de ciències afins.

4.2 Delimitar l'escala de fenòmens físics i humans de diferent tipus, utilitzant mètodes i tècniques de la Geografia, especialment les tecnologies de la informació geogràfica (TIG) i de ciències afins.

4.3 Analitzar l'espai utilitzant mètodes i tècniques de la Geografia, especialment les tecnologies de la informació geogràfica (TIG), i de ciències afins.

4.4 Realitzar propostes d'actuació territorial a partir d'anàlisi de l'espai realitzat mitjançant mètodes i tècniques de la Geografia, especialment les tecnologies de la informació geogràfica (TIG), i de ciències afins.

- **COMPETÈNCIA ESPECÍFICA CE5.** Elaborar i exposar treballs que analitzen les dinàmiques globalitzadores que determinen les relacions socioeconòmiques i culturals mundials i les repercussions d'aquestes en el territori, promovent la dignitat humana i el respecte al medi ambient com a forma de compromís d'una ciutadania global.

5.1 Elaborar treballs que analitzen les dinàmiques globalitzadores que determinen les relacions socioeconòmiques i culturals mundials i les repercussions en el territori.

5.2 Exposar treballs que analitzen les dinàmiques globalitzadores que determinen les relacions socioeconòmiques i culturals mundials i les repercussions en el territori.

5.3 Argumentar en favor de la dignitat humana a partir de treballs que analitzen les dinàmiques globalitzadores que determinen les relacions socioeconòmiques i culturals mundials i les repercussions en el territori.

5.4 Argumentar en favor del respecte al medi ambient a partir de treballs que analitzen les dinàmiques globalitzadores que determinen les relacions socioeconòmiques i culturals mundials i les repercussions en el territori.

- **COMPETÈNCIA ESPACÍFICA CE 6.** Explicar els desequilibris territorials d'Espanya i de la seua estructura demogràfica i sociolaboral, amb especial atenció a la determinació dels processos i decisions que els han generats, així com a les principals mesures i polítiques de cooperació i cohesió que els afronten tant a escala nacional com europea.

6.1 Identificar, descriure i explicar els principals desequilibris territorials d'Espanya i de la seua estructura demogràfica i sociolaboral, amb especial atenció a la determinació dels processos i decisions que els han generats.

6.2 Identificar, descriure i valorar les principals mesures i polítiques nacionals de cooperació i cohesió que afronten els desequilibris territorials d'Espanya i de la seua estructura demogràfica i sociolaboral.

6.3 Identificar, descriure i valorar les principals mesures i polítiques europees de cooperació i cohesió que afronten els desequilibris territorials, amb especial atenció a la repercussió a Espanya.

6.4 Identificar i descriure les repercussions de les principals mesures i polítiques de cooperació i cohesió tant nacionals com europees sobre els desequilibris territorials i de l'estructura demogràfica i sociolaboral d'Espanya.

6.4 Identificar i descriure les repercussions de les principals mesures i polítiques de cooperació i cohesió tant nacionals com europees sobre els desequilibris territorials i de l'estructura demogràfica i sociolaboral d'Espanya.

- **COMPETÈNCIA ESPECÍFICA CE 7.** Participar en l'elaboració de projectes en equip que analitzen i proposen solucions viables a situacions problemàtiques que afecten l'espai geogràfic pròxim, detallant les mesures i accions correctores i planificant-ne la posada en pràctica.

7.1 Participar en l'elaboració de projectes en equip que analitzen situacions problemàtiques que afecten l'espai geogràfic pròxim.

7.2 Participar en l'elaboració de projectes en equip que proposen solucions viables a situacions problemàtiques que afecten l'espai geogràfic pròxim.

7.3 Dissenyar i planificar el procediment de posada en pràctica de les mesures correctores i possibles solucions a situacions problemàtiques que afecten l'espai geogràfic pròxim.

7.4 Exposar de forma argumentada les mesures correctores i les solucions proposades per a abordar situacions problemàtiques que afecten l'espai geogràfic pròxim.

7.- PROPOSTA PEDAGÒGICA. DISSENY DE SITUACIONS D'APRENTATGE.

ANY SORROLLA

Proposta pedagògica de departament	Curs acadèmic: 2n BATXILLERAT	Departament: Geografia i Història
---	--------------------------------------	--

1	Concreció curricular de la matèria:	Geografia
1.1	Elements curriculars del nivell:	Competències específiques, competències clau, sabers bàsics i criteris d'avaluació
1.1.1	Competències específiques	

Competència específica 1 (CE1): Analitzar mitjançant mètodes i tècniques geogràfiques les principals repercussions territorials relatives als reptes ecosocials més importants que afronta Espanya, i contrastar-los amb els discursos oficials o no oficials que els aborden, identificant patrons i hàbits de consum insostenibles que deterioren l'espai geogràfic, i defensant l'ús social responsable dels recursos.

Competència específica 2 (CE2): Explicar l'espai geogràfic com a sistema a partir de l'anàlisi de fonts d'informació visuals, contrastant els paisatges naturals respecte dels humanitzats i argumentant la necessitat de la sostenibilitat com a principi ineludible en les interaccions entre els grups humans i el medi ambient.

Competència específica 3 (CE3): Descriure la diversitat natural d'Espanya i confrontar-la amb el context europeu, a través de les característiques distintives de relleu, clima, hidrografia i biodiversitat.

Competència específica 4 (CE4): Localitzar i delimitar l'escala de fenòmens físics i humans de diferent tipus, utilitzant mètodes i tècniques de la Geografia, especialment les tecnologies de la informació geogràfica (TIG), així com de ciències afins, en l'anàlisi de l'espai geogràfic i en propostes d'actuació territorial.

Competència específica 5 (CE5): Elaborar i exposar treballs que analitzen les dinàmiques globalitzadores que determinen les relacions socioeconòmiques i culturals mundials i les repercussions d'aquestes en el territori, promovent la dignitat humana i el respecte al medi ambient com a forma de compromís d'una ciutadania global.

Sabers bàsics:

SUBBLOC DE SABERS BÀSICS. TRANSVERSALS A TOTES LES COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES. MÈTODES I TÈCNiques DE GEOGRAFIA:

Mètodes i tècniques d'identificació i explicació causal de localitzacions, distribucions espacials de fenòmens i anàlisis de conseqüències. Estratègies i tècniques de cerca, obtenció, selecció d'informació rellevant per al coneixement geogràfic: observació directa, fonts cartogràfiques, estadístiques, visuals, bibliogràfiques i procedents de les tecnologies d'informació geogràfica (TIG). Interpretació i aplicació de la informació cartogràfica. Elaboració i interpretació de gràfiques i taules estadístiques.

SUB-BLOC GEOGRAFIA FÍSICA:

CE2, CE3, CE4. La diversitat geomorfològica d'Espanya. Localització i distribució dels grans conjunts del relleu. Diversitat climàtica a Espanya. La xarxa hídrica d'Espanya. Caracterització de les grans regions naturals d'Espanya. Sòls i biodiversitat.

SUBBLOC INTERACCIÓ MEDI AMBIENT-SOCIETAT

CE1, CE2, CE4, CE5. L'impacte de les activitats humanes sobre els recursos i la biodiversitat. La gestió de l'aigua. Prevenció de riscos naturals (incendis, inundacions, espècies invasores). El principi de sostenibilitat. Les polítiques mediambientals a Espanya i la Unió Europea. Els espais protegts (el patrimoni natural i cultural).

SUBBLOC GEOGRAFIA ECONÒMICA:

CE1, CE4, CE5. Els espais rurals: identificació dels paisatges agraris. Transformacions de les activitats agropecuàries: pràctiques sostenibles i insostenibles. La política agrària comuna en el desenvolupament rural i sostenibilitat. Els recursos marins: pesca i aquicultura. La política pesquera comuna. Els espais industrials: transformacions en les activitats industrials i els paisatges: matèries primeres i fonts d'energia. El procés d'industrialització espanyol. Les regions industrials espanyoles. Les polítiques de

desenvolupament industrial espanyoles i europees. Els espais terciaritzats: heterogeneïtat i desigual impacte territorial. La incidència en la vertebració territorial dels transports i les comunicacions. Els espais turístics: factors, regions i impacte.

SUBBLOC ESPANYA EN UN MÓN GLOBAL:

CE1, CE4, CE5. Globalització i diversitat: els processos de mundialització i l'increment de les desigualtats territorials. Espanya en el context geopolític mundial el seu compromís amb els objectius de desenvolupament sostenible.

SUBBLOC ESPANYA EN EL CONTEXT D'EUROPA.

CE1, CE4, CE5. Localització d'estats europeus. Contrastos físics i socioeconòmics. Desequilibris territorials i polítiques de cohesió europees. Gestió i ordenació del territori nacional. Polítiques de cohesió i desenvolupament regional.

SUBBLOC SABERS BÀSICS TRANSVERSALS A TOTES LES COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES. VALORS CÍVICS I COMPROMÍS CIUTADÀ:

Pautes de consum responsables en l'ús dels recursos Mesures de preservació i sostenibilitat del medi ambient. La ciutadania global i la relació amb els principis de l'europeisme. La importància de les institucions internacionals i la cultura de la pau.

Criteris d'avaluació:

1.1 Identificar, descriure i analitzar mitjançant mètodes i tècniques de la Geografia les principals repercussions territorials relatives als reptes ecosocials més importants que afronta Espanya.

1.2 Contrastar els discursos oficials i no oficials que aborden les principals repercussions territorials relatives a reptes ecosocials més importants que afronta Espanya amb el resultat d'anàlisis geogràfiques

1.3 Identificar patrons i hàbits de consum insostenibles que deteriorenen de manera significativa l'espai geogràfic espanyol, utilitzant procediments i dades geogràfiques.

1.4 Utilitzar arguments en defensa de l'ús social sostenible i responsable dels recursos, basant-se en procediments i dades geogràfiques.

- 2.1 Descriure i explicar l'espai geogràfic com a sistema format de subsistemes interrelacionats a partir de l'anàlisi de fonts d'informació visuals.
- 2.2 Identificar i comparar paisatges naturals i humanitzats, indicant les principals diferències existents entre els dos a partir de l'anàlisi de fonts d'informació visuals.
- 2.3 Explicar les repercussions en l'espai geogràfic de l'acció antròpica a partir del contrast entre paisatge humanitzat i paisatge natural.
- 2.4 Argumentar la necessitat de la sostenibilitat com a principi ineludible en les interaccions entre els grups humans i el medi ambient.
- 3.1 Localitzar i identificar en mapes les principals regions naturals d'Espanya, geomorfològiques i bioclimàtiques d'Espanya i Europa
- 3.2 Descriure sintèticament la diversitat de les regions naturals d'Espanya a través de les característiques més destacades de relleu, clima, hidrografia i biodiversitat.
- 3.3 Descriure sintèticament la diversitat natural de les principals regions naturals d'Europa a través de les característiques més destacades de relleu, clima, hidrografia i biodiversitat.
- 3.4 Confrontar les característiques de relleu, clima, hidrografia i biodiversitat de les regions naturals d'Espanya amb les del context europeu.
- 4.1 Localitzar fenòmens físics i humans de diferent tipus, utilitzant mètodes i tècniques de la Geografia, especialment les tecnologies de la informació geogràfica (TIG), i de ciències afins.
- 4.2 Delimitar l'escala de fenòmens físics i humans de diferent tipus, utilitzant mètodes i tècniques de la Geografia, especialment les tecnologies de la informació geogràfica (TIG) i de ciències afins.
- 4.3 Analitzar l'espai utilitzant mètodes i tècniques de la Geografia, especialment les tecnologies de la informació geogràfica (TIG), i de ciències afins.
- 4.4 Realitzar propostes d'actuació territorial a partir d'anàlisi de l'espai realitzat mitjançant mètodes i tècniques de la Geografia, especialment les tecnologies de la informació geogràfica (TIG), i de ciències afins.

5.1 Elaborar treballs que analitzen les dinàmiques globalitzadores que determinen les relacions socioeconòmiques i culturals mundials i les repercussions en el territori.

5.2 Exposar treballs que analitzen les dinàmiques globalitzadores que determinen les relacions socioeconòmiques i culturals mundials i les repercussions en el territori.

5.3 Argumentar en favor de la dignitat humana a partir de treballs que analitzen les dinàmiques globalitzadores que determinen les relacions socioeconòmiques i culturals mundials i les repercussions en el territori.

5.4 Argumentar en favor del respecte al medi ambient a partir de treballs que analitzen les dinàmiques globalitzadores que determinen les relacions socioeconòmiques i culturals mundials i les repercussions en el territori.

Competència específica 6 (CE6): Analitzar mitjançant mètodes i tècniques geogràfiques les principals repercussions territorials relatives als reptes ecosocials més importants que afronta Espanya, i contrastar-los amb els discursos oficials o no oficials que els aborden, identificant patrons i hàbits de consum insostenibles que deterioren l'espai geogràfic, i defensant l'ús social responsable dels recursos.

Competència específica 7 (CE7): Participar en l'elaboració de projectes en equip que analitzen i proposen solucions viables a situacions problemàtiques que afecten l'espai geogràfic pròxim, detallant les mesures i accions correctores i planificant-ne la posada en pràctica.

Sabers bàsics:

SUBBLOC DE SABERS BÀSICS. TRANSVERSALS A TOTES LES COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES. MÈTODES I TÈCNiques DE GEOGRAFIA.

Mètodes i tècniques d'identificació i explicació causal de localitzacions, distribucions espacials de fenòmens i anàlisis de conseqüències. Estratègies i tècniques de cerca, obtenció, selecció d'informació rellevant per al coneixement geogràfic: observació directa, fonts cartogràfiques, estadístiques, visuals, bibliogràfiques i procedents de les tecnologies d'informació geogràfica (TIG). Interpretació i aplicació de la informació cartogràfica. Elaboració i interpretació de gràfiques i taules estadístiques.

SUBBLOC GEOGRAFIA ECONÒMICA:

CE6, C7. Els espais rurals: identificació dels paisatges agraris. Transformacions de les activitats agropecuàries: pràctiques sostenibles i insostenibles. La política agrària comuna en el desenvolupament rural i sostenibilitat. Els recursos marins: pesca i aquicultura. La política pesquera comuna. Els espais industrials: transformacions en les activitats industrials i els paisatges: matèries primeres i fonts d'energia. El procés d'industrialització espanyol. Les regions industrials espanyoles. Les polítiques de desenvolupament industrial espanyoles i europees. Els espais terciaritzats: heterogeneïtat i desigual impacte territorial. La incidència en la vertebració territorial dels transports i les comunicacions. Els espais turístics: factors, regions i impacte.

SUBBLOC SABERS BÀSICS TRANSVERSALS A TOTES LES COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES. VALORS CÍVICS I COMPROMÍS CIUTADÀ:

Pautes de consum responsables en l'ús dels recursos Mesures de preservació i sostenibilitat del medi ambient. La ciutadania global i la relació amb els principis de l'europeisme. La importància de les institucions internacionals i la cultura de la pau.

criteris d'avaluació:

6.1 Identificar, descriure i explicar els principals desequilibris territorials d'Espanya i de la seua estructura demogràfica i sociolaboral, amb especial atenció a la determinació dels processos i decisions que els han generats.

6.2 Identificar, descriure i valorar les principals mesures i polítiques nacionals de cooperació i cohesió que afronten els desequilibris territorials d'Espanya i de la seua estructura demogràfica i sociolaboral.

6.3 Identificar, descriure i valorar les principals mesures i polítiques europees de cooperació i cohesió que afronten els desequilibris territorials, amb especial atenció a la repercussió a Espanya.

7.1 Participar en l'elaboració de projectes en equip que analitzen situacions problemàtiques que afecten l'espai geogràfic pròxim.

7.2 Participar en l'elaboració de projectes en equip que proposen solucions viables a situacions problemàtiques que afecten l'espai geogràfic pròxim.

7.3 Dissenyar i planificar el procediment de posada en pràctica de les mesures correctores i possibles solucions a situacions problemàtiques que afecten l'espai geogràfic pròxim.

7.4 Exposar de forma argumentada les mesures correctores i les solucions proposades per a abordar situacions problemàtiques que afecten l'espai geogràfic pròxim.

1.1.2	Valoració general del progrés de l'alumnat
Instruments de recollida d'informació:	
Proves objectives escrites individuals; escales d'observació; qüestionaris i tasques; rúbriques i escales de valoració...	
Criteris per a la qualificació qualitativa i quantitativa:	
Proves objectives (90%), actitud i predisposició cap a la matèria (10%).	
Mesures de resposta educativa per a la inclusió:	
Adaptació de materials i seguiment + revisió constant del treball, tant a l'aula, com domèstic.	
<u>Mesures de nivell III:</u>	
Supervisió constant: Subministrar-li una tutorització per part del professorat titular o de suport. Administració d'una tutorització per part de companys. Revisar-li tasques amb assiduitat, recordar-li assumptes tindre en compte.	
Priorització de continguts elementals i bàsics propis del nivell: Fer més èmfasi en els continguts bàsics i elementals, que permeten progressar curricularment. Plantejar activitats que treballen eixos continguts mínims. La qualificació d'aprovat al final de curs, ha de respondre a que els continguts mínims de la matèria en el curs al que està adscrit, estan assolits.	
Selecció i reducció del nombre d'activitats a realitzar: Els alumnes amb NESE, sovint no poden dur endavant, per raons de capacitat de treball, tantes activitats com la resta dels alumnes. Es pot reduir el nombre d'activitats, tot i assegurant que les més significatives i que abasten els continguts bàsics, les realitzen.	
Suport organitzatiu: Adreçat sobretot als alumnes amb perfils de TDAH. Ajudar l'alumne a que planifiqui i tinga clars els requeriments de la matèria, continguts a treballar, elements d'avaluació (lectures, exàmens, lliuraments, exposicions...). Ús d'agenda i calendari.	
Delimitació clara dels continguts a assolir en cada U.D.: Una vegada identificades les necessitats de l'alumne, marcar i comunicar-li els coneixements i destreses que ha d'assolir i que se li demanaran en l'avaluació. Pot resultar útil marcar-nos en cada UD (subratllat o asterisc...) els continguts més elementals i adreçats als alumnes amb NESE.	

Adaptacions en l'avaluació: Es poden adoptar diferents mesures. Si hem marcat uns continguts mínims, seleccionar activitats d'avaluació on es constata que s'han assolit. Eixes activitats poden ser en un examen, en una producció escrita, la resolució d'un problema, la interpretació d'una gràfica, l'execució d'una destresa. Igualment es pot adaptar o canviar l'instrument d'avaluació (oral, competència, teòric, pràctic).

Adaptació-adequació criteris de qualificació: Es poden modificar els criteris de qualificació per als alumnes NESE. Tant si atorguem un percentatge a les competències, als blocs de contingut, als instruments d'avaluació o als indicadors d'èxit. Valorades les necessitats de l'alumnat es pot donar més pes a alguns dels apartats, si detectem que s'ajusta a allò que pot fer l'alumne. Tot això, entenent que al final de curs, la qualificació d'aprobat al final de curs, ha de respondre a que els continguts mínims de la matèria en el curs al que està adscrit o a l'ACIS, estan assolits.

Mesures de nivell IV:

En cas de necessitar-les, es consultarien i definirien conjuntament amb el departament d'orientació del centre, seguint les recomanacions prèvies, i consensuant-les amb la resta de membres del departament de Geografia i Història, així com també amb l'equip docent i el/la tutor/a de l'alumne/a en qüestió.

7.1 TEMPORALITZACIÓ I PROPOSTA PEDAGÒGICA DE LES SITUACIONS D'APRENTATGE.

UNITAT 1 L'ESPAI GEOGRÀFIC ESPANYOL. LA DIVERSITAT GEOMORFOLÒGICA.	TEMPORALITZACIÓ: PRIMERA AVALUACIÓ, SETEMBRE, OCTUBRE		SESSIONS: 12
La diversitat geomorfològica d'espanya. localització i distribució dels grans conjunts del relleu CE 2 CE 3, CE 4,	INSTRUMENTS D'AVAUACIÓ	MATERIALS I RECURSOS	MESURES D'INCLUSIÓ
<p>1.- L'espai geogràfic espanyol. La composició i la diversitat del territori espanyol.</p> <p>2.- El relleu peninsular. Trets, tipus d'unitats morfoestructurals;evolució geològica rocam i tipus de relleus; unitats morfoestructurals i relleu costaners.</p> <p>3.- El relleu de les illes Balears. El conjunts dels relleus i les costes baleras.</p> <p>4.- El relleu de les illes Canàries.</p> <p>5.- La influència i els riscos del relleu.</p>	<p>-Diari de classe (observació sistemàtica)</p> <p>- Proves escrites</p> <p>- Dossier d'activitats</p> <p>- Intercanvis orals (repassem junts)</p> <p>- Rúbriques</p> <p>-Tècniques de treball geogràfic: calcular les coordenades geogràfiques d'Espanya; explicar fet relatius al relleu espanyol; localitzar en mapes unitats del relleu peninsular i les àrees del rocam peninsular; comentar un perfil topogràfic a partir d'un mapa altimètric</p>	<p>- Llibre de text: Geografia.. Ed Anaya.</p> <p>-Recursos audiovisuals: fotografies, mapes, Recursos informatics: Word, Power Point, You tube. Blogs i Aules.</p> <p>- RTVE PLAY. Informatius, documentals.</p> <p>- Cartografia de l'Institut Geogràfic Nacional.</p>	<p>- Mesures de nivell III (ACI)</p> <p>- Mesures de nivell IV (ACIS)</p>

UNITAT 2 LA DIVERSITAT CLIMÀTICA.	TEMPORALITZACIÓ: PRIMERA AVALUACIÓ, OCTUBRE.		SESSIONS: 12
SABERS BÀSICS: La diversitat climàtica. CE 2, CE 3 ,CE 4.	INSTRUMENTS D'AVAUACIÓ	MATERIALS I RECURSOS	MESURES D'INCLUSIÓ
<p>1.- Els factors geogràfics i termodinàmics del clima a Espanya.</p> <p>2.- Els elements del clima.</p> <p>3.- Els tipus de temps a Espanya i la interpretació de mapes meteorològics en superfície i en altura.</p> <p>4.- Els tipus de clima a Espanya i l'elaboració i comentari de climogrames.</p> <p>5.- La influència i els riscos del clima.</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Diari de classe (observació sistemàtica) - Proves escrites - Dossier d'activitats - Intercanvis orals (repassem junts) - Rúbriques Tècniques de treball geogràfic. Explicar fets relatius al clima espanyol; localitzar en mapes els diferents dominis climàtics; comentar mapes meteorològics corresponents a diferents situacions atmosfèriques; elaborar i comentar climogrames. 	<ul style="list-style-type: none"> - Llibre de text: Geografia.. Ed Anaya. -Revistes i premsa. - Recursos audiovisuals: fotografies,mapes, -Recursos informatics: Power Point, You tube. Blogs i Aules. -RTVE play. Informatius, documentals. -Mapes de l'oratge d'AEMET 	<ul style="list-style-type: none"> - Mesures de nivell III (ACI) - Mesures de nivell IV (ACIS)

UNITAT 3 LA DIVERSITAT HÍDRICA I VEGETAL.	TEMPORALITZACIÓ: PRIMERA AVALUACIÓ OCTUBRE		SESSIONS: 12
SABERS BÀSICS: - La xarxa hídrica d'Espanya. - La diversitat vegetal d'Espanya. CE 2, CE 3 ,CE 4.	INSTRUMENTS D'AVAUACIÓ	MATERIALS I RECURSOS	MESURES D'INCLUSIÓ
1.- La diversitat hídrica d'Espanya: els rius peninsulars (factors de la diversitat fluvial; cabal, règim, conques i vessants hidrogràfics); les zones humides (llacs i aiguamolls); i els aqüífers. 2.- La diversitat vegetal: factors de la diversitat vegetal; i paisatges vegetals d'Espanya (oceànic, mediterrani, de ribera, de muntanya i de les Canàries).	-Diari de classe (observació sistemàtica) - Proves escrites - Dossier d'activitats - Intercanvis orals (repassem junts) - Rúbriques -Tècniques de treball geogràfic. Explicar fets relatius a les aigües i la vegetació; localitzar en mapes les unitats del relleu que actuen com a divisòries d'aigües, localitzar rius; elaborar i comentar hidrogrames dels cabals dels rius; identificar i comentar imatges relatives a diferents tipus de paisatges i formacions vegetals.	-Llibre de text: Geografia.. Ed Anaya. -Revistes i premsa Recursos audiovisuals: fotografies, mapes, -Recursos informàtics: Power Point, You tube. Blogs i Aules. -RTVE play. Informatius, documentals -Mapes del cabal dels rius de l'Institut Geogràfic Nacional.	-Mesures de nivell III (ACI) -Mesures de nivell IV (ACIS)

<p>UNITAT 4 ELS PAISATGES NATURALS I LES INTERACCIONS NATURALES-SOCIETAT</p>	<p>TEMPORALITZACIÓ: PRIMERA AVALUACIÓ, NOVEMBRE - DESEMBRE.</p>		<p>SESSIONS: 12</p>
<p>SABERS BÀSICS: -Caracterització de les grans regions naturals d'Espanya. -L'impacte de les activitats humanes sobre els recursos i la biodiversitat. La gestió de l'aigua. -Prevenició de riscos naturals: incendis, inundacions, espècies invasores. -El principi de sostenibilitat. Les polítiques mediambientals a Espanya i la Unió Europea. -Els espais protegits (el patrimoni natural i cultural) CE 1, CE 2, CE 3, CE 4, CE 5.</p>	<p>INSTRUMENTS D'AVAUACIÓ.</p>	<p>MATERIALS I RECURSOS</p>	<p>MESURES D'INCLUSIÓ</p>
<p>1.- Els paisatges naturals i humanitzats. La diversitat de paisatges naturals d'Espanya: oceànic, mediterrani, de muntanya i de les Canàries. 3.- La influència de l'activitat humana en el medi natural 4.- Els espais naturals protegits.</p>	<p>- Diari de classe (observació sistemàtica) - Proves escrites - Dossier d'activitats - Intercanvis orals (repassem junts) - Rúbriques - Tècniques de treball geogràfic. Comenta imatges de paisatges naturals d'Espanya; recopila notícies de riscos naturals que hagen produït amenaces i danys humans i materials els</p>	<p>-Llibre de text: Geografia. Ed Anaya. -Revistes i premsa especialitzada. -Recursos audiovisuals: fotografies, mapes. -Recursos informàtics: Power Point, You tube. Blogs i Aules. -RTVE play. Informatius, documentals. -Dades estadístiques de l'INE i de l'institut Geogràfic</p>	<p>- Mesures de nivell III (ACI) - Mesures de nivell IV (ACIS)</p>

	<p>últims anys; localitza en mapes els principals paisatges naturals, els problemes mediambientals més rellevants i els principals espais protegits; elabora quadres de síntesi referits als riscos naturals i als problemes mediambientals; elabora i comenta gràfics sobre problemes mediambientals com per exemple l'emissió espanyola de GEH.</p>	<p>Nacional per a l'elaboració de taules estadístiques, gràfics i mapes temàtics..</p>	
--	---	--	--

<p>UNITAT 5 ELS ESPAIS DEL SECTOR PRIMARI.</p>	<p>TEMPORALITZACIÓ: SEGONA AVALUACIÓ, DESEMBRE GENER</p>		<p>SESSIONS: 12</p>
<p>SABERS BÀSICS:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Els espais rurals: identificació dels paisatges agraris. - Transformacions de les activitats agropecuàries: pràctiques sostenibles i insostenibles. La política agrària comuna en el desenvolupament rural i sostenibilitat. - Els recursos marins : pesca i aqüicultura. La política pesquera comuna <p>CE 1, CE 4, CE 5, CE 6, CE 7.</p>	<p>INSTRUMENTS D'AVAUACIÓ</p>	<p>MATERIALS I RECURSOS</p>	<p>MESURES D'INCLUSIÓ</p>

<p>1.- L'espai rural i l'espai agrari.</p> <p>2.-Els condicionants naturals de l'espai agrari.</p> <p>3.- Els condicionants humans de l'espai agrari: l'estructura agrària i la política agrària.</p> <p>4.- Les activitats agràries: agrícola, ramadera i forestal.</p> <p>5.- Els paisatges agraris: elements i tipus.</p> <p>6.-Els problemes agraris i el desenvolupament rural.</p> <p>7.- Les dinàmiques recents de l'espai rural: multifuncionalitat i heterogeneïtat.</p> <p>8.- Els espais de l'activitat pesquera: l'espai pesquer; els condicionants naturals i humans; la producció pesquera; els problemes actuals de la pesca marítima; i l'aqüicultura.</p>	<p>-Diari de classe (observació sistemàtica)</p> <p>- Proves escrites</p> <p>- Dossier d'activitats</p> <p>- Intercanvis orals (repassem junts)</p> <p>- Rúbriques</p> <p>-Tècniques de treball geogràfic. Comenta imatges de paisatges agraris; elaborar i comentar gràfiques ; confeccionar quadres comparatius.</p>	<p>-Llibre de text: Geografia.. Ed Anaya.</p> <p>-Revistes i premsa</p> <p>-Recursos audiovisuals: fotografies, mapes.</p> <p>-Recursos informàtics: Power Point, You tube. Blogs i Aules.</p> <p>-RTVE play. Informatius i documentals.</p> <p>-Dades estadístiques de l'INE i del Ministeri d'Agricultura, Pesca i Alimentació.</p>	<p>- Mesures de nivell III (ACI)</p> <p>- Mesures de nivell IV (ACIS)</p>
--	--	---	---

UNITAT 6 L'ESPAI INDUSTRIAL	TEMPORALITZACIÓ: SEGONA AVALUACIÓ. GENER, FEBRER.		SESSIONS: 12
SABERS BÀSICS: - Els espais industrials: transformacions en les activitats industrials i els paisatges: matèries primeres i fonts d'energia. - El procés d'industrialització espanyol. Les regions industrials espanyoles. Les polítiques de desenvolupament industrial espanyoles i europees. CE 1 CE 4,CE 5, ,CE 6, CE 7.	INSTRUMENTS D'AVAUACIÓ	MATERIALS I RECURSOS	MESURES D'INCLUSIÓ
1.- Els trets i la importància de l'espai industrial. 2.- Les matèries primeres. 3.- Les fonts d'energia. 4.- La indústria espanyola entre 1855 i 1975: l'evolució industrial; la producció industrial; l'estructura industrial; la localització industrial; la política industrial. 5.- La crisi i la reestructuració industrial: 1975-1990. 6.- La indústria espanyola en l'actualitat: l'evolució des de 1990; la producció industrial; l'estructura industrial; la localització industrial; la política industrial.	-Diari de classe (observació sistemàtica) - Proves escrites - Dossier d'activitats - Intercanvis orals (repassem junts) - Rúbriques -Tècniques de treball geogràfic. Comentar imatges de paisatges industrials; elaborar i comentar gràfiques; comparar avantatges i inconvenients de es fonts d'energia renovables i no renovables; localitzar en mapes els recursos miners i energètics i les produccions i les àrees industrials	-Llibre de text: Geografia. Ed Anaya. -Revistes i premsa -Recursos audiovisuals: fotografies, mapes. -Recursos informàtics: Power Point, You tube. Blogs i Aules. -RTVE play. Informatius i documentals. -Dades estadístiques de l'INE i del Ministeri d'Indústria, Comerç i Turisme.	- Mesures de nivell III (ACI) - Mesures de nivell IV (ACIS)

<p>UNITAT 7 ELS ESPAIS DEL SECTOR TERCIARI.</p>	<p>TEMPORALITZACIÓ: SEGONA AVALUACIÓ, FEBRER I MARÇ</p>		<p>SESSIONS: 12</p>
<p>SABERS BÀSICS:</p> <p>-Els espais terciaris: heterogeneïtat i desigual impacte territorial. La incidència en la vertebració territorial dels transports i les comunicacions. -Els espais turístics: factors, regions i impacte.</p> <p>CE 1 CE 4,CE 5, ,CE 6, CE 7.</p>	<p>INSTRUMENTS D'AVAUACIÓ</p>	<p>MATERIALS I RECURSOS</p>	<p>MESURES D'INCLUSIÓ</p>
<p>1.- El procés de terciarització. 2.- Importància i trets dels serveis. 3.- Els transports i les telecomunicacions 4.- Els espais turístics 5.- El comerç. 6.- Altres activitats terciàries.</p>	<p>-Diari de classe (observació sistemàtica) - Proves escrites - Dossier d'activitats - Intercanvis orals (repassem junts) - Rúbriques -Tècniques de treball geogràfic. Comentar imatges de paisatges turístics; elaborar i comentar gràfics sobre els transports, el turisme i el comerç a Espanya.; localitzar en mapes els nodes i infraestructures del transport i les àrees d'alta , mitja i baixa densitat turística</p>	<p>- Llibre de text: Geografia. Ed Anaya. -Revistes i premsa -Recursos audiovisuals: fotografies,mapes. -Recursos informàtics: Power Point, You tube. Blogs i Aules. -RTVE play. Informatius i documentals. -Dades estadístiques de l'INE i del Ministeri d'Indústria, Comerç i Turisme.</p>	<p>- Mesures de nivell III (ACI) - Mesures de nivell IV (ACIS)</p>

<p>UNITAT 8 LA POBLACIÓ ESPANYOLA</p>	<p>TEMPORALITZACIÓ: TERCERA AVALUACIÓ, MARÇ I ABRIL</p>		<p>SESSIONS: 11</p>
<p>SABERS BÀSICS:</p> <ul style="list-style-type: none"> - La població espanyola: anàlisi de la seua estructura i desequilibris. - Interpretació causal de dades, gràfics i mapes: tendències passades, presents i projeccions. - Avantatges i inconvenients dels moviments migratoris; el respecte per la diversitat ètnica i cultural. - El repte demogràfic: envelliment i despoblació rural <p>BOE ABRIL 2022</p>	<p>INSTRUMENTS D'AVAUACIÓ</p>	<p>MATERIALS I RECURSOS</p>	<p>MESURES D'INCLUSIÓ</p>
<p>1.- Les fonts demogràfiques. 2.- La distribució de la població: característiques, evolució i factors explicatius. 3.-El moviment natural de la població: els règims demogràfics i els desequilibris territorials. 4.-Els moviments migratoris: les migracions interiors tradicionals i actuals; les migracions exteriors tradicionals i actuals; i la immigració estrangera.</p>	<p>-Diari de classe (observació sistemàtica) - Proves escrites - Dossier d'activitats - Intercanvis orals (repassem junts) - Rúbriques -Tècniques de treball geogràfic. Localitzar en mapes la distribució de la població espanyola, les diferències territorials en la natalitat, la mortalitat, el creixement</p>	<p>- Llibre de text: Geografia. Ed Anaya. -Revistes i premsa -Recursos audiovisuals: fotografies, mapes. -Recursos informàtics: Power Point, You tube. Blogs i Aules. -RTVE play. Informatius i documentals. -Dades estadístiques de l'INE. Notes de premsa de l'INE relatives a moviments</p>	<p>- Mesures de nivell III (ACI) - Mesures de nivell IV (ACIS)</p>

<p>5.- El creixement real de la població.</p> <p>6.- L'estructura de la població: per sexe i edat; i per activitat econòmica.</p> <p>7.- El futur de la població espanyola.</p>	<p>natural, els moviments migratoris, el creixement real, l'envelliment demogràfic, les taxes d'atur o la població ocupada per sectors econòmics; elaborar i comentar gràfics i piràmides de població d'Espanya i de diferents comunitats autònomes;</p> <p>Analitzar problemes demogràfics atenent a unes pautes: identificació del problema, causes, conseqüències i solucions.</p>	<p>naturals de població, indicadors demogràfics bàsics, xifres de població o estadístiques de migracions.</p>	
---	---	---	--

<p>UNITAT 9 L'ESPAI URBÀ.</p>	<p>TEMPORALITZACIÓ : TERCERA AVALUACIÓ, ABRIL</p>		<p>SESSIONS: 12</p>
<p>SABERS BÀSICS:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Els espais urbans a Espanya: les grans concentracions urbanes en un context europeu i mundial. - Funcions de la ciutat i relacions d'interdependència amb el territori. - Estructura urbana a través dels plans: repercussions sobre les formes de vida i els impactes mediambientals - Models de ciutats sostenibles. L'ús de l'espai públic. La mobilitat segura, saludable i sostenible 	<p>INSTRUMENTS D'AVAUACIÓ</p>	<p>MATERIALS I RECURSOS</p>	<p>MESURES D'INCLUSIÓ</p>

BOE ABRIL 2022			
<p>1.- El concepte i la importància de la ciutat.</p> <p>2.- El procés d'urbanització. Etapes preindustrial, industrial i postindustrial.</p> <p>3.- La morfologia urbana: emplaçament, situació, pla, trama, edificació i usos del sòl.</p> <p>4.- L'estructura urbana: nucli antic; ciutat industrial; perifèria i aglomeracions urbanes.</p> <p>5.- Problemes de les ciutats espanyoles: derivats de l'aglomeració, econòmics, demogràfics, socials i mediambientals.</p> <p>6.- L'ordenació de l'espai urbà i l'urbanisme. Etapes industrial i postindustrial.</p> <p>7.- El sistema urbà espanyol: components,</p>	<p>-Diari de classe (observació sistemàtica)</p> <p>- Proves escrites</p> <p>- Dossier d'activitats</p> <p>- Intercanvis orals (repassem junts)</p> <p>- Rúbriques</p> <p>-Tècniques de treball geogràfic.</p> <p>Localitzar en mapes les ciutats i aglomeracions urbanes de més de 500. Habitants i els eixos urbans principals; analitzar problemes urbans i les actuacions urbanístiques per a solucionar aquests problemes; comentar un pla urbà on és clau diferenciar les parts de l'estructura d'una ciutat i la morfologia urbana: situació, pla , trama edificació i usos del sòl; interpretar imatges on es puguen apreciar els trets propis d'una ciutat, el pla, la trama, l'edificació, els usos del sòl.</p>	<p>-Llibre de text: Geografia. Ed Anaya.</p> <p>-Revistes i premsa</p> <p>-Recursos audiovisuals: fotografies, mapes.</p> <p>-Recursos informàtics: Power Point, You tube. Blogs i Aules.</p> <p>-RTVE play. Informatius i documentals.</p> <p>-Plans urbans i imatges d'àrees de les ciutats.</p>	<p>- Mesures de nivell III (ACI)</p> <p>- Mesures de nivell IV (ACIS)</p>

jerarquia urbana, organització espacial en eixos i canvis recents (incorporació als sistemes urbans europeu i global).			
--	--	--	--

UNITAT 10 L'ORGANITZACIÓ, ELS DESEQUILIBRIS I LES POLÍTIQUES TERRITORIALS.	TEMPORALITZACIÓ: TERCERA AVALUACIÓ, MAIG.		SESSIONS: 4
SABERS BÀSICS:	INSTRUMENTS D'AVAUACIÓ	MATERIALS I RECURSOS	MESURES D'INCLUSIÓ
- Gestió i ordenació del territori nacional. Polítiques de cohesió i desenvolupament regional. CE 1, CE 4, CE 5,			
1.- L'organització territorial d'Espanya. 2.- Els desequilibris territorials. 3.- Les polítiques regionals i de cohesió territorial	-Diari de classe (observació sistemàtica) - Proves escrites - Dossier d'activitats - Rúbriques -Tècniques de treball geogràfic. Localitza en mapes comunitats autònomes i províncies amb les seues corresponents capitals; elabora i comenta gràfics sobre els desequilibris i la política territorial d'Espanya; comenta textos i articles de premsa relatius al finançament autonòmic, destacant l'infrafinançament de la	-Llibre de text: Geografia. Ed Anaya. -Revistes i premsa -Recursos audiovisuals: fotografies, mapes. -Recursos informàtics: Power Point, You tube. Blogs i Aules. -RTVE play. Informatius i documentals. -Dades estadístiques de l'INE i Ministeri de Hisenda i Funció Pública..	- Mesures de nivell III (ACI) - Mesures de nivell IV (ACIS)

	Comunitat Valenciana; preparació, realització, redacció i avaluació d'una ENTREVISTA GEOGRÀFICA.		
--	---	--	--

UNITAT 11 I UNITAT 12 ESPANYA A EUROPA I AL MÓN	TEMPORALITZACIÓ: TERCERA AVALUACIÓ, MAIG.		SESSIONS: 8
SABERS BÀSICS: - Globalització i diversitat: els processos de mundialització i l'increment de les desigualtats territorials. - Espanya en el context geopolític i el seu compromís amb els objectius de desenvolupament sostenible. - Localització d'estats europeus. Contrastos físics i socioeconòmics. Desequilibris territorials i polítiques de cohesió europees CE 1, CE 4, CE 5,.	INSTRUMENTS D'AVUACIÓ	MATERIALS I RECURSOS	MESURES D'INCLUSIÓ

<ol style="list-style-type: none"> 1.- La Unió Europea i el seu espai geogràfic. 2.- Els contrastos físics de la UE. 3.- Contrastos polítics i acords comuns. 4.-Els contrastos econòmics. 5.- Els contrastos demogràfics i urbans. 6.- Els contrastos socials, educatius i culturals. 7.- Les disparitats regionals i la política de cohesió. 8.- Espanya a la Unió Europea. 9.- El sistema món. 10.- Espanya en el context mundial. 	<p>- Diari de classe (observació sistemàtica)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Proves escrites - Dossier d'activitats - Rúbriques -Tècniques de treball geogràfic. <p>Localitza en mapes els principals accidents del relleu, els rius, els bioclimes, les àrees d'activitat econòmica, els estats membres de la UE amb les seues respectives capitals; localitzar àrees geopolítiques del món els principals grups de països que la integren; valorar la importància de la diversitat cultural de la UE; realitzar esquemes sobre alguna de les institucions de la U.E; expressar-se en públic: preparació, organització i desenvolupament i fi de l'exposició; comentar notícies de premsa sobre temes europees i sobre la posició d'Espanya a la U.E; elaborar i comentar gràfiques sobre temes europeus: creixement de la població europea, repartiment dels fons europeus; comparar climogrames.</p>	<p>. Llibre de text: Geografia. Ed Anaya.</p> <ul style="list-style-type: none"> -Revistes i premsa -Recursos audiovisuals: fotografies,mapes. -Recursos informatics: Power Point, You tube. Blogs i Aules. -RTVE play. Informatius i documentals. -Dades estadístiques d'Eurostat i de l'INE. 	<ul style="list-style-type: none"> - Mesures de nivell III (ACI) - Mesures de nivell IV (ACIS)
---	---	---	--

8.- METODOLOGIA I ESTRATÈGIES PEDAGÒGIQUES.

8.1- METODOLOGIA GENERAL ESPECÍFICA. RECURSOS DIDÀCTICS I ORGANITZATIUS.

OBJECTIUS DE L'EDUCACIÓ:

Abans d'analitzar qüestions metodològiques anem a apuntar objectius de l'educació formulats per prestigiosos autors i corrents pedagògics. Per al famós filòsof alemany Immanuel Kant l'educació fa home a l'home, el fa passar de l'animalitat a la humanitat. Per a la pedagogia cognitiva l'educació ha d'ajudar a que els alumnes aprenguen a usar la seua intel·ligència per a dirigir el seu comportament i aquest objectiu és el fonament de l'aprenentatge actiu, de l'autonomia i de la llibertat. Finalment caldria destacar el propòsit de l'educació apuntat per José Antonio Marina, vinculat amb els anteriorment esmentats, segons el filòsof l'educació ha d'ajudar a formar persones autònomes amb capacitat per a prendre bones decisions, aprendre amb eficàcia, gestionar les emocions i conèixer adequadament.

CONCEPTES D'APRENDRE I ENSENYAR:

L'educació reflexiona com ensenyar i aprendre, estudia mètodes que faciliten l'èxit del procés d'ensenyament i aprenentatge, planteja paradigmes o propostes educatives que guien el procés educatiu centrat en l'aprenentatge i l'ensenyament.

Considerem l'aprenentatge com el procés d'adquisició de coneixements, destreses, actituds o valors a través de l'estudi, l'experiència o l'entrenament, on la memòria juga un paper clau, doncs comprem i actuem des de la memòria. Comparar la memòria com un magatzem de dades impedeix comprendre el seu caràcter dinàmic i generador. Aprenem des del que sabem, es comprèn des de la memòria doncs comprendre suposa integrar la informació nova dins de la informació coneguda i comprendre és aprendre.

D'altra banda, ensenyar significa solament mostrar, és a dir exposar o comunicar coneixements, idees, experiències sense que hi haja ningú que aprenga. En canvi, des del punt de vista educatiu solament es pot dir que una persona ensenya quan ha aconseguit que algú aprenga. El fet educatiu és la interacció de les dues activitats: ensenyar i aprendre.

PARADIGMES EDUCATIUS:

La nostra metodologia cerca un equilibri entre el paradigma tradicional o aprenentatge dirigit centrat en ensenyar, on el professor pren les decisions i prima els continguts acadèmics i les noves pedagogies centrades en l'aprenentatge, on el protagonista és l'alumne i incideix en el procés d'aprenentatge. Rebutgem postures excloents i afirmem que hi ha un continuum pedagògic entre l'exposició magistral i la construcció del coneixement per descobriment.

L'ensenyament ha d'estar centrat en l'alumne en el centre del qual esta el professor. EL DOCENT ESTÀ AL CENTRE DEL CENTRE. L'aprenentatge com a procés actiu no implica que els docents no puguem ser mediadors i directores en el desenvolupament de coneixements i capacitats, formant i recolzant de manera apropiada.

Apostem per un model o metodologia activa. L'aprenentatge ha de ser actiu, l'estudiant no pot limitar-se a rebre informació, ha d'aprendre a pensar, resoldre problemes, prendre decisions. Defensem un aprenentatge autònom, on l'estudiant gestione el seu propi aprenentatge. A més reconeixem el caracter social de l'aprenentatge a través de la interacció social. No obstant açò, també destaquem el valor del coneixement i els continguts acadèmics i opinem que els estudiants han de desenvolupar hàbits sistèmatics de treball i per a açò és primordial la labor directiva del professor. Reivindiquem l'esforç i aprendre requereix esforç i valorem la motivació però també la responsabilitat com a impulsors de l'acció.

PARADIGMA TRADICIONAL	PARADIGMA NOU
Centrat en ensenyar	Centrat en aprendre
Educació passiva i memorística	Educació activa i constructiva
Protagonista el professor	Protagonista l'alumne
Educació directiva	Educació no directiva
Educació centrada en el coneixement	Educació centrada en la persona
Aprenentatge per transmissió	Aprenentatge per descobriment
Aprenentatge individual	Aprenentatge cooperatiu
Emfatitza els continguts	Emfatitza els processos
Escola	Entorns d'aprenentatge

RECURSOS DIDÀCTICS I ORGANITZATIUS:

Els recursos didactics i organitzatius són les eines de l'aprenentatge. Aquells materials i espais que afavoreixen el procés. És evident que l'entorn educatiu s'expandeix cada vegada més, es difuminen els límits de l'escola, l'aprenentatge ix d'ella. Les noves tecnologies han obert nous entorns d'aprenentatge que superen les aules i els recursos tradicionals, es pot aprendre en qualsevol lloc amb materials diversos: mitjans de comunicació, vivències diàries, trobades informals. El concepte d'aprenentatge és entès com un procés permanent al llarg de les nostres vides.

Els recursos didàctics que anem a utilitzar intenten combinar recursos tradicionals lligats a entorns d'aprenentatge comuns com l'escola i recursos tecnològics vinculats a entorns d'aprenentatge personals, que cada individu va dissenyant per a accedir a la informació i relacionar-se amb altres persones.

Recursos tradicionals: llibres de text de l'editorial Anaya, llibretes, premsa escrita, mapes...

Recursos tecnològics: Anem a utilitzar dos tipus d'eines.

D'accés a la informació: llocs de publicació (blogs,), vídeos (YouTube, RTVEplay), multimèdia (Slideshare), diaris digitals.

De creació i edició d'informació: ofimàtica d'escriptori (Open Office), eines de mapes mentals (CMapTools, Inspiration), eines d'edició de vídeos, creació de presentacions, mapes conceptuals .

RECURSOS ORGANITZATIUS:

La utilització de diversos espais físics es realitzarà en funció dels procediments per a promoure l'assoliment dels aprenentatges dels alumnes.

L'aula serà l'espai per a l'aprenentatge en grup. És un aula que pot dividir-se en unitats més xicotetes i que disposa d'ordinador i projector. L'aula Xavi Fontana és un gran espai per a usos múltiples que es pot utilitzar per a la realització d'exàmens i conferències. A més els espais comuns com a passadissos o hall són un lloc idoni per a l'exposició de treballs grupals. Finalment la biblioteca és un lloc d'estudi i lectura que es pot utilitzar durant el temps de pati.

8.2 ACTIVITATS I ESTRATÈGIES D'ENSENYANÇA I APRENTATGE.

En aquestes línies anem a apuntar les tècniques didàctiques aplicades amb més o menys freqüència i també contemplarem altres estratègies vigents, objecte del nostre estudi i susceptibles de posar en pràctica. Per camins diferents totes elles incideixen en el paper essencial de l'alumne, però sense oblidar el protagonisme del docent.

INSTRUCCIÓ EXPLÍCITA BIDIRECCIONAL:

És una tècnica d'exposició directa basada en la transmissió de coneixements per part del professor. Alguns pedagogs consideren la lliçó magistral com la tècnica més apropiada quan cal afermar una sèrie de conceptes fonamentals per a l'aprenentatge futur. No rebutgem la classe magistral però concebem aquest mètode des d'una nova perspectiva. Les noves tecnologies permeten un enfocament més eficaç d'aquesta tècnica tradicional, la classe magistral es reinventa.

La utilització de presentacions, vídeos, música ens permet interactuar amb els alumnes. Les imatges ajuden a comprendre les idees, plantegem debats a partir de titulars de premsa, enllacem amb coneixements previs, despertem la curiositat

de l'estudiant. El professor no solament transmet informació, també esclareix conceptes, obri interrogants, provoca debats. El sistema de classe magistral no desapareix sinó que amb nous recursos tecnològics adquireix major eficàcia i s'allunya del model tradicional marcat pel monòleg del docent.

APRENTATGE BASAT EN PROBLEMES:

L'aprenentatge basat en problemes és una estratègia didàctica que utilitza la resolució de problemes oberts, rellevants i normalment ficticis perquè l'alumnat desenvolupe els aprenentatges i competències mitjançant la cerca de solucions que no es requereix que siguin reals. Per a estimular l'aprenentatge. L'alumnat és qui descobreix els coneixements i habilitats que li permeten solucionar de manera cooperativa els problemes plantejats.

L'alumnat desenvolupa les següents competències: resolució de problemes, presa de decisions, treball en equip, comunicació, desenvolupament d'actituds i valors, pensament crític, aprenentatge autodirigit i permanent, avaluació i autoavaluació, raonament eficaç i creativitat, cerca i maneig d'informació.

El procés s'estructura en diferents fases. Per a planificar les situacions d'aprenentatge, abans de començar és necessari assegurar-se que els coneixements previs de l'alumnat siguin suficients i que el context i l'entorn afavorisquen el treball autònom i en equip.

1. Seleccionar els aprenentatges i competències que l'alumnat ha d'aconseguir.
2. Triar un problema de la vida real que ha de ser: rellevant, ampli i complex però no impossible.
3. Orientar sobre les regles de l'activitat, el temps disponible i el treball en equip.
4. Establir les estratègies d'avaluació.
5. Organitzar tutories per a intercanviar idees, dubtes i avanços de la resolució del problema.

Claus de l'aprenentatge basat en problemes:

- El problema ha de motivar als estudiants a buscar una comprensió més profunda dels conceptes.
- Ha de requerir que els alumnes prenguen decisions raonades, les entenguin i les defensen.
- El problema incorporara els objectius de contingut, de tal manera que el connecten amb els cursos/coneixements previs.
- Si s'utilitza per a un projecte de grup, el nivell de complexitat ha d'assegurar que els estudiants treballen junts per a resoldre'l.
- Quan s'empra per a un projecte de diverses etapes, les inicials seran obertes i atractives per a captar l'interès.

Beneficis de l'aprenentatge basat en problemes:

L'aprenentatge basat en la resolució de problemes és una eina que aporta molts avantatges educatius. Entre els beneficis, assenyalar:

- Els estudiants aprenen a analitzar informació i dades, a interpretar-los i relacionar-los amb els quals ja tenien.
- Els alumnes són més autònoms i tenen més responsabilitats. Buscar informació implica aprendre a prendre decisions, determinar quina informació els sera més útil, quines qüestions queden per resoldre...
- La implicació augmenta la motivació i les ganes d'aprendre.
- Es treballen habilitats que els seran útils en la vida professional i personal, com adaptar-se als canvis, el pensament crític, el raonament, la deducció...
- El treball en equip fomenta l'empatia, la col·laboració i el respecte cap a les opinions dels altres.
- Es pot usar en qualsevol matèria i etapa escolar. El paper del docent sera clau per a saber adaptar-lo.

Aplicació a la nostra matèria d'acord amb les particularitats de l'alumnat del centre:

Per tal de treballar la nostra matèria mitjançant aquesta estratègia pedagògica, hem de tenir en compte la realitat acadèmica i sociocultural de l'alumnat del nostre centre.

Sota el nostre punt de vista, resulta interessant enfocar l'assoliment dels sabers basics i les competències específiques relatives a cada nivell del Batxillerat utilitzant aquesta metodologia.

Per tal d'introduir cada situació d'aprenentatge, ens basarem en una gran qüestió a resoldre, un problema o un repte al que deuran donar resposta una vegada finalitzat el treball teòric i practic.

En cadascuna de les sessions de treball es plantejaran una sèrie de qüestions claus i conceptes que l'alumnat haura d'esbrinar i resoldre, tot emprant les explicacions prèvies del docent, com la seua guia i ajuda durant la resolució de les qüestions. Es tracta de plantejar a l'alumnat l'estímul de resoldre situacions concretes, per després donar resposta a una situació molt més complexa, col·laborant amb el docent en aquesta resolució.

9.- INSTRUMENTS D'AVUACIÓ.

L'avaluació del procés d'aprenentatge de l'alumnat ha de ser contínua, formativa i integradora, i ha de tindre en compte les adequacions i personalitzacions realitzades amb l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu i, en cas que en tinga, en el Pla d'actuació personalitzat.

Cal promoure l'ús generalitzat d'instruments d'avaluació variats, diversos i adaptats a les diferents situacions d'aprenentatge que permeten la valoració objectiva de tot l'alumnat, i garantir, així mateix, que les condicions de realització dels processos associats a l'avaluació s'adapten a les necessitats de l'alumnat amb necessitat específica de suport educatiu.

Els instruments d'avaluació van lligats al procés d'ensenyament aprenentatge, a la consecució d'uns objectius a partir d'un procés i unes tasques. Pretenen

convertir la informació en coneixement a partir d'unes operacions cognitives o destreses de pensament on el protagonista és l'alumne sota la direcció del professor. Moltes d'aquestes tasques i activitats van lligades a aquestes habilitats i destreses i són objecte d'una valoració inicial, del procés i final.

Treballem destreses i competències de tipus analític (organitzar, comparar, classificar, definir, diferenciar causes i conseqüències, argumentar); treballem destreses i competències pròpies del pensament crític (valorem i qüestionem informacions, idees, punts de vista) i destaquem el pensament creatiu, la capacitat d'oferir noves possibilitats. Aquestes operacions cognitives, traduïdes a treballs, activitats, examens suposen els nostres instruments d'avaluació

Existeix una informació ingent. En un primer moment el professor selecciona, organitza, dota de significació i explica aquesta informació. En una segona fase l'alumne treballa aquesta informació, realitza operacions cognitives superiors, aplica les destreses del pensament mitjançant, intervencions en classe, treballs monogràfics, treballs individuals, treballs col·lectius, activitats de desenvolupament, activitats de síntesi, comentaris de textos, comentaris d'imatges, comentari de gràfiques, debats, resolució de problemes. L'aplicació d'aquestes operacions cognitives aporten comprensió i la informació deixa de ser un conjunt de paraules buides i es converteix en coneixement, doncs hi ha comprensió, hi ha relació amb coneixements anteriors i es pot aplicar a situacions concretes. El professor està valorant tot el procés i detecta problemes en els alumnes i en la seua pròpia labor docent i pren decisions.

Finalment en un tercer moment realitzem una prova objectiva on avaluem l'adquisició dels coneixements, on l'aplicació i contextualització d'aquests coneixements és fonamental per a valorar el nivell d'assimilació. Aquesta pot ser en format escrit o oral, així com individual o grupal, depenent del criteri del professor/a, del grup amb el que s'està treballant i/o la situació d'aprenentatge que s'estiga avaluant.

Els principals instruments d'avaluació emprats són els següents:

- Observació de l'alumne: observar i valorar l'actitud de l'alumne envers l'assignatura, el seu comportament, qüestions de puntualitat, tracte amb els altres companys, el seu grau d'iniciativa.
- Qüestions orals lligades a un procés d'indagació davant una pregunta- guió plantejada en el context d'una dinàmica de diàleg professor i alumne, on l'alumne construeix el seu propi coneixement a partir d'unes idees prèvies i una informació aportada. Resolució de problemes a partir de coneixements, habilitats i actituds.
- Activitats de síntesi:
 - Aquestes activitats pretenen treballar les competències bàsiques i ajudar a assimilar els continguts presents en la unitat didàctica. Aquestes activitats permeten refermar i interrelacionar els

conceptes treballats en la unitat.

- No s'exigiran d'un dia per a un altre, deixant un temps prudencial per a la seua elaboració. La no presentació de les activitats en la data fixada implicara un zero.
 - Tots els alumnes hauran de presentar-les. Si l'alumne no assistira a classe aquell dia, acreditarà la seua absència amb un justificant oficial i lliurara la tasca el dia immediatament posterior.
 - Es contemplaran diferents aspectes: presentació, grau de realització i elaboració de les respostes, respostes treballades. Cal evitar que aquestes activitats es convertisquen en un mer tramit per a evitar una qualificació negativa. La correcció sera oral i la realitzaran alumnes triats pel professor.
-
- Tècniques de treball geogràfic: realitzem procediments propis de la Geografia que ens permeten l'aplicació practica dels continguts. Representem elements geografics a partir de dades quantitatives, analitzen informació i elaborem conclusions i interpretacions. Exemples de procediments geografics són la realització y comentari de climogrames, mapes tematics, piramides de població, grafiques o analisis de mapes de l'oratge, imatges de paisatges naturals o humanitzats o planols urbans. Aquestes tècniques ens ajuden a conèixer millor l'espai pròxim.
 - Controls de mapes polítics i físics: la localització és punt de partida fonamental per a la comprensió dels fets i processos històrics i geografics.
 - Proves objectives escrites associades a les competències específiques i els criteris d'avaluació especificats a cada situació d'aprenentatge. Les proves van lligades a un treball i a un procés d'avaluació previ. Contemplem aquest instrument d'avaluació ja que ajuda a desenvolupar habits de treball sistematicos, permeten a l'estudiant centrar-se en un objectiu i aprèn a responsabilitzar-se. A més ens permeten tenir una visió global del grau d'assimilació dels diferents continguts i competències per part de l'alumne. En les proves escrites pretenem valorar el nivell de comprensió de la matèria i avaluem les habilitats o destreses de l'estudiant.
 - Tasques grupals associades a les competències específiques i els criteris d'avaluació especificats a cada situació d'aprenentatge. Les proves van lligades a un treball i a un procés d'avaluació previ. Contemplem aquest instrument d'avaluació ja que ajuda a desenvolupar habits de treball grupal, coordinació i col·laboració entre iguals, eliminar prejudicis i situacions de desigualtat, construir aprenentatges i resoldre reptes en equips amb la suma dels esforços individuals... El resultat d'aquestes tasques es veura reflectit en un material final que hauran de defensar, exposar i explicar davant la resta de companys/es i el professor/a.

9.1 CRITERIS DE QUALIFICACIÓ.

- Proves objectives: 90% de la qualificació total.

El nombre mínim de proves escrites que es contempla son dos per avaluació, excepte situacions extraordinàries. S'ajusten al model de les proves PAU en línies generals.

La correcció ortogràfica és un objectiu transversal propi de totes les assignatures i vinculat a la competència en comunicació lingüística. No assolir aquesta competència es veura reflectit amb una devaluació d'1 fins 0,10 per errades concretes que el professor apuntara i que treballara al llarg de l'avaluació amb el suport dels Departaments de València i Castella. En la primera avaluació es revisaran especialment les faltes de majúscules i minúscules; en la segona avaluació es revisaran especialment les faltes de majúscules, minúscules, apostrofacions i contraccions i en la tercera per errors de majúscules, minúscules, apostrofacions, contraccions, és i són (verb ser) i a (preposició) i ha (verb haver-hi). Durant les proves escrites se'ls oferirà una referència de les errades ortogràfiques més comunes per tal d'evitar que les repetisquen i servir-los d'ajuda i orientació.

- Predisposició cap a la matèria i actitud a l'aula: 10% de la qualificació total.

La valoració de l'actitud de l'alumne apreciara els següents aspectes: presentació d'activitats i treballs, preparació de les proves escrites, participació a classe, treballar de forma contínua, comportament correcte, puntualitat, justificació de les absències, respecte al professor i als companys, no oblidar el material i respectar l'equipament de l'aula i de l'institut. Les absències injustificades influiran decisivament en aquest apartat, ja que considerem clau en el procés d'ensenyament i aprenentatge l'assistència i l'aprofitament de les classes, com a punt de partida d'un procés que facilita la comprensió i la relació entre els coneixements previs i els nous objectius proposats.

La normativa vigent no especifica la necessitat de realitzar cap tipus de prova objectiva per a recuperar avaluacions suspeses, així com tampoc cap mecanisme de recuperació de la matèria al final del curs acadèmic. Quedara, per tant, a criteri del professor/a el realitzar algun tipus de prova per recuperar i superar sabers i competències específiques pendents durant el curs, així com proposar tasques, treballs o proves voluntàries amb les quals millorar la qualificació de l'alumnat.

10.- MESURES DE RESPOSTA EDUCATIVA PER A LA INCLUSIÓ. NIVELL III i NIVELL IV.

A pesar de tractar-se d'una etapa post-obligatòria, a fi que tots els alumnes reben una educació bàsica i comuna per a tots, hem d'oferir mesures de resposta educativa per a l'alumnat que ho necessita també al Batxillerat, com a manera d'incrementar la igualtat d'oportunitats, significa un repte tant per a les autoritats

educatives, com per als professors i l'organització dels centres escolars. Tots els alumnes tenen dret a rebre una formació tan completa com les seues possibilitats li permeten. I els currículums han d'adaptar-se en la mesura que es puga a les necessitats concretes de tot l'alumnat, fonamentalment d'aquells que necessiten reforços i ajudes especials. L'experiència ha demostrat que el problema és tan greu que cal posar tots els mitjans per a intentar millorar la practica escolar i abordar-lo el més prompte possible, a fi que els resultats siguen millors.

A les diferències en la motivació dels alumnes, a la diversitat en les seues capacitats personals, a les diferències de coneixements i destreses, a la seua diferent extracció social i cultural. Aquest panorama explica que el problema, lluny d'alleujar-se, és cada vegada més greu tant per la quantitat dels alumnes que necessiten ajudes especials, com per la quantitat i qualitat de les ajudes. El repte del nou sistema és mantenir l'equilibri entre garantir uns aprenentatges comuns per a tots i assegurar l'atenció a la diversitat dels alumnes.

L'adaptació curricular com una resposta a la diversitat dels alumnes és una tasca complicada, encara que implícita en la practica docent.

Esta adaptació consisteix en un conjunt de decisions sobre els objectius i continguts de l'aprenentatge, la metodologia i les estratègies d'ensenyança i aprenentatge, la utilització de recursos i l'avaluació tenint sempre com referent els Objectius Generals de l'assignatura. Els criteris per a elaborar adaptacions curriculars de l'area de CCSS hauran de concretar-se d'acord amb l'avaluació psicopedagògica de l'alumnat amb dificultats o problemes d'aprenentatge.

El propi plantejament metodològic d'esta programació se sustenta sobre l'atenció a la diversitat. Així cal destacar els aspectes següents:

- L'atenció que es dedica als esquemes previs de coneixement o idees prèvies dels alumnes que inclouen els seus interessos i expectatives.
- El mode de presentar el coneixement (com un problema que s'ha de resoldre, com un repte possible, però que comporta diversos camins possibles que també cal definir) suposa la possibilitat d'ajustar les unitats al ritme dels alumnes, utilitzar diverses estratègies i recursos d'aprenentatge i distints modes d'organitzar-lo.
- La diversitat d'estratègies i recursos que es posen a disposició faciliten que amb distints mitjans i de diversos modes els alumnes desenvolupen les seues capacitats.
- El mode de treballar en l'aula: el treball individual, en xicotets grup (realment una estratègia que pot ser duta a terme per mitja de diverses tècniques), en gran grup facilita la reflexió i interacció dels alumnes. La discussió a diversos nivells, per exemple, facilita la comprensió dels documents i ajuda als alumnes a definir i concretar el seu coneixement.

La selecció de continguts no és un llistat de continguts tancat i, d'altra banda, que es done una gran importancia a continguts com el saber plantejar problemes i

resoldre'ls o explicar un procés històric o geogràfic per mitja de la relació de diversos factors permet seleccionar i adequar els altres, que es disposen en funció que l'alumne aprenga estos continguts d'un valor més gran formatiu, però més flexibles en el mode d'aconseguir-ho.

Els materials curriculars que s'ofereixen als alumnes per a realitzar les activitats són diversos quant al tipus de codi i suport per mitja del que es presenta la informació. Així s'utilitzen documents escrits, icònics, gràfiques i mapes. Dins de cada un d'ells, al seu torn, hi ha una gran varietat. La major part d'estos documents han sigut també adaptats per a facilitar la comprensió dels alumnes atenent a una gradació de les dificultats que comporta el seu contingut i en relació amb la tasca que han de realitzar. Esta adaptació consisteix a aplicar tècniques com el remarcar tipogràficament algunes paraules o frases, la modificació de l'estructura del text per a facilitar la seua comprensió global o a adjuntar informació sobre alguns referents a què s'al·ludeix en el text i que faciliten la seua comprensió.

A més, s'ofereixen documents complementaris que pretenen en alguns casos permetre que alguns alumnes aprofundisquen en algun aspecte del tema, en altres casos proposen altres desenvolupaments possibles del tema o un aspecte parcial del mateix i, altres vegades, servisquen per a provocar la seua curiositat sobre aspectes inèdits d'un assumpte o oferir un punt de vista original.

L'avaluació és una de les pedres de toc de l'atenció a la diversitat:

En el mateix plantejament de l'avaluació, es considera no sols l'avaluació dels resultats, sinó també la del procés de l'aprenentatge, la qual cosa permet incidir sobre el mode d'aprendre de l'alumne, conèixer les seues expectatives i diagnosticar les seues dificultats concretes.

- Els criteris d'avaluació: Els criteris s'han elaborat tenint en compte que l'aprenentatge és un procés continu. La gradació interna de cada criteri i la de tots en relació uns amb altres permet concretar l'avaluació contínua que es propugna des de les directrius oficials. D'esta manera, considerem i, eixe sentit té la gradació dels criteris, que les activitats de recuperació i reforç deuen plantejar-se en el marc d'una avaluació contínua basada en una seqüència d'aprenentatges.
- Els procediments i instruments d'avaluació. Ja que els continguts són de diversos tipus i els alumnes manifesten el seu aprenentatge de diverses maneres els instruments han d'adequar-se a esta diversitat. L'ús complementari d'estos instruments permeten flexibilitzar la tasca avaluadora ajustar-se al mode en què l'alumne millor manifeste el procés d'aprenentatge i els seus resultats.

10.1 CRITERIS PER A L'ELABORACIÓ D'ADAPTACIONS CURRICULARS NO SIGNIFICATIVES.

En la modificació de la programació d'aula es tindran en consideració els següents criteris per a adaptar l'assignatura als alumnes que ho necessiten:

- ❖ Concretar les dificultats d'aprenentatge dels alumnes segons l'avaluació.
- ❖ Assenyalar les necessitats educatives que es deriven.
- ❖ Precisar els continguts i criteris d'avaluació essencials o ampliables.
- ❖ Prioritzar els continguts i renunciar a objectius i continguts especificant si és de forma temporal o permanent.
- ❖ Introduir activitats individuals, alternatives o complementaries, per a aconseguir els objectius programats.
- ❖ Introduir activitats individuals per a abordar els continguts i objectius específics.
- ❖ Modificar els instruments d'avaluació i adequar els criteris corresponents.
- ❖ Agrupar els alumnes en l'aula d'acord amb les necessitats.

11.- ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES I EXTRAESCOLARS.

Aquestes activitats es programen a l'inici del curs i són necessàries per a que l'alumnat conega i valore el seu entorn més immediat, així com trobar aplicació fora de l'aula per als coneixements obtinguts, sent obligatòriament enregistrades a la Programació General Anual del centre (PGA).

Entre les possibles activitats complementàries que es valoren, destaca una eixida a la ciutat de València, per tal de recórrer alguns dels seus barris més característics i comprendre la morfologia urbana de la ciutat, així com també estudiar el cas de la riuada del 1957 i com aquesta va afectar a l'entorn urbà i la societat valenciana del moment.